

Mat og måltidsaktiviteter

Barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter i barnehagen

Sivert Husemoen Brendhaugen

[kandidatnummer: 9]

Bacheloroppgave

[BNBAC3900]

Trondheim, Juni 2024

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	2
1.1 Begrunnelse for valg av tema	2
1.2 Presentasjon av problemstilling	2
2 Teoretisk forståelsesgrunnlag	3
2.1 Styringsdokumenter	3
2.2 Barns medvirkning	5
2.3 Deltagelse og demokrati	7
2.4 Mat og måltidsaktiviteter i barnehagen	8
2.5 Voksenrollen	10
3 Metode	10
3.1 Valg av metode	10
3.2 Planlegging av datainnsamling	11
3.3 Utvalg av informanter	11
3.4 Beskrivelse av gjennomføring	12
3.5 Analyse	12
3.6 Kvalitetsvurdering	13
3.7 Etiske retningslinjer	14
4. Presentasjon av funn og drøfting	15
4.1 Medvirkning og dens rolle i mat og måltidsaktiviteter	15
4.2 Tilrettelegge for medvirkning	18
4.3 Begrensinger for medvirkning i mat og måltidsaktiviteter	19
4.4 Personalets faglige kompetanse	22
5 Avslutning	24
6 Referanseliste	26
7 Vedlegg 1: Intervjuguide	28
8 Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeskjema	29
9 Vedlegg 3: Vurdering av SIKT	31

1 Innledning

I løpet av mitt utdanningsforløp hos Dronning Mauds Minne høyskole har jeg vært i praksis i tre ulike barnehager. Alle barnehager har like rammer og relativt like forutsetninger, fordi de styres av de samme retningslinjene og lovverk. Etter å ha tilegnet meg stadig mer kunnskap etter hver praksisperiode opplever jeg at barnehagene likevel utøver sin praksis innenfor disse rammene ulikt. Et tema innen barnehagelærerutdanningen som jeg synes er interessant er barns medvirkning knyttet opp mot mat og måltidsaktiviteter, og hvordan dette påvirker barns hverdag. I denne oppgaven vil jeg ta for meg relevante tema som er knyttet opp mot problemstillingen.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Helsedirektoratet har flere anbefalinger for hva som er bærekraftig for barn under temaet mat og måltider i barnehagen. En av dem er at «Måltidene i barnehagen skal være en pedagogisk arena der barn får medvirke i mat – og måltidsaktiviteter» (Helsedirektoratet, 2023). Det begrunnes med at gode vaner fra ung alder kan være med på å bygge et godt forhold til mat, egen helse og kropp. Førstehåndserfaringer og andrehåndserfaringer er sentrale for at barn skal lage seg gode vaner rundt mat og helse. Deres deltakelse og medvirkning i disse situasjonene er eksempler på slike førstehåndserfaringer.

Gjennom flere år med praksiserfaringer har jeg observert at barnehager har svært ulik praksis for hvordan mat- og måltidsaktiviteter gjennomføres. Etter å ha tilegnet meg kunnskap og blitt mer bevisst på hva måltidsaktiviteter kan innebærer, er dette et tema jeg stadig blir mer interessert i. Et tema jeg spesielt har lagt merke til, er hvordan barns medvirkning blir ivarettatt i disse aktivitetene. Ut ifra den interessen dette har gitt meg og relevansen for nåtidens og fremtidens barnehage, ble det grunnlaget for valg av tema i min bacheloroppgave.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Gjennom min bacheloroppgave skal jeg presentere et tema som har gjort meg både nysgjerrig og gitt meg nye tanker, og skapt et mangfold av refleksjoner. Mat og måltidsaktiviteter er et tema jeg anser som viktig i min kommende barnehagelærerprofesjon, og som har fanget min oppmerksomhet fra første stund. Jeg opplever at ved å skape gode vaner for barn i tidlig alder kan det legges et grunnlag for hvilket forhold de har til mat videre i livet. Dette er derfor noe som skaper interesse hos meg. Rammeplanen for barnehagen påpeker at barn har rett til å medvirke ut ifra deres modenhet og alder (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Jeg anser

medvirkning og nevnte førstehåndserfaringer som en sentral læringsarena for barn, og dette er noe jeg ønsker å ivareta. Måltidsaktiviteter er en god arena for både medvirkning og førstehåndserfaringer, og det finnes mange måter å gjennomføre det på. Med bakgrunn i mine praksiserfaringer og at jeg har satt meg inn i relevant teori og styringsdokumenter, har jeg valgt å ta for meg følgende problemstilling:

Hvordan ivaretar barnehagen barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter?

2 Teoretisk forståelsesgrunnlag

I denne delen av oppgaven skal jeg ta for meg relevant fagstoff som belyser min problemstilling. Jeg har valgt å gå inn på hva mat- og måltidsaktiviteter kan være, ulike styringsdokumenter, voksenrollen og barns medvirkning. Dette er relevante fagområder som vil være med i å støtte opp datamaterialet. Som følge av at oppgavens tema handler om medvirkning, vil jeg også fokusere på temaene deltagelse og demokrati. Dette fordi barns deltagelse og de demokratiske valg som blir gjort i barnehagen er sentrale for temaet. Det kan være vanskelig å snakke om barns medvirkning uten å se på hvordan voksenrollen påvirker den, derfor blir dette også viktig i oppgaven.

2.1 Styringsdokumenter

Barnehagen skal være en lærende organisasjon, noe som medfører at det må stilles visse krav. Kort forklart kan en organisasjon bli sett på som et sosialt system, der gruppen har et felles mål eller oppgave (Larsen & Slåtten, 2020, s. 25). For at organisasjonen skal kunne være lærende, må gruppen være i kontinuerlig endring for å lære og ta til seg ny kunnskap (Gotvassli, 2019, s. 96). Med tanke på at barn er forskjellige og har ulike behov, må personalet i barnehagen ta i bruk kunnskap og erfaring for å møte alle barn på en best mulig måte. Disse møtene må det reflekteres rundt, både i fellesskap og alene for at personalet og barnehagen skal være en lærende organisasjon.

Styringsdokumentene som legger føringer for arbeid i barnehagen, er barnehageloven og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, heretter omtalt som rammeplan. Kravene til barnehagen som lærende organisasjon er mange. Styringsdokumentene skal sørge for at barn blir sett på som medmennesker og subjekter med lik verdi som voksne, og at de får den støtten, omsorgen og lærdommen de trenger i oppveksten. Kapittel fire i rammeplanen tydeliggjør medvirkningens plass i barnehagen. Der står det at barnehagen har et ansvar for å

skape trygge omgivelser der det er rom for barnas innspill i hverdagen. For at barn skal få et godt selvilde og bli trygge på seg selv, er de avhengig av å bli sett, hørt og anerkjent.

Barnehagen må derfor legge til rette for barns medvirkning utfra barnets alder, individuelle erfaringsgrad og behov. Rammeplanen legger videre vekt på at barns tanker og synspunkter skal bli sett på ut ifra deres forutsetninger. Barn skal heller ikke ta beslutninger de ikke er utrustet til. Personalet må derfor tilpasse den enkelte situasjonen til barnets forståelsesgrad, alder og modenhet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Rammeplanens innhold består av flere fagområder som skal bidra til å sikre kvalitet og innhold i barnehagens hverdag og organisering. Et av disse fagområdene er «kropp, bevegelse, mat og helse». Et fagområde som viser viktigheten av å gi barn gode vaner for fysisk aktivitet og kosthold fra ung alder. Ved å hjelpe barn til å skape gode vaner kan de få et fundament for resten av livet. I barnehagen skal barn blant annet få oppleve matglede og mentalt og sosialt velvære, noe som poengteres ved at «Personalet skal ... legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesfølelse hos barna» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50). Måltidet handler altså ikke bare om å spise, men det skal være en arena som gir barn mulighet til å lære, utforske og utvikle seg som menneske, så vel som å styrke det sosiale miljøet. Helsedirektoratet har flere nasjonale faglige retningslinjer med flere anbefalinger om mat og måltidet i barnehagen. Disse anbefalingene, forankret i forskning og vedtatte lover med formål å styrke folkehelsen, går ut på å gi råd og anbefalinger til blant annet barnehagene, som er med på å forme barnas helse. Helsedirektoratet nevner blant annet at måltidene skal være en pedagogisk arena. Dette er bygget på kravene barnehagen har i rammeplanen og dens retningslinjer (Helsedirektoratet, 2023).

Dannelsen av gode vaner rundt kosthold og fysisk aktivitet i de første leveårene kan legge et viktig grunnlag for resten av livet. Viktigheten rundt dette fagområdet gjenspeiler seg i de følgende rammene og lovene som er satt. Barnehageloven er til for å håndheve de kravene barnehagen står under som utdanningsinstitusjon med et samfunnsmandat. Blant annet der loven konkretiserer at barnehagen skal tilrettelegge for «... barns behov for omsorg og lek, og fremme lek og danning som grunnlag for allsidig utvikling.» (Barnehageloven, 2005, §1).

2.2 Barns medvirkning

Det er først i senere år at barnehagen har begynt å sette begrepet medvirkning i søkelyset. I 2006 ble barnehageloven endret. Medvirkning ble nedfelt i egen paragraf i barnehageloven (Jansen, 2019, s. 12). § 3 i barnehageloven beskriver barns medvirkning slik:

«Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn» (Barnehageloven, 2005, §3).

Rammeplan, FNs barnekonvensjon, Grunnloven og barnehageloven viser alle til barns medvirkning og viktigheten av å la barn få erfare dette. Medvirkning er et stort begrep, og det er stor forskjell på hva vi legger i begrepet. Jansen (2019, s.13) beskriver medvirkning som barns mulighet til å formidle sin egen forståelse, meninger og erfaringer. Det handler om at barns stemme skal bli lyttet til og anerkjent. En slik erfaring vil bidra til å danne erfaringer i samspill med andre og gi en opplevelse av å være viktig i en gruppe.

Medvirkning kan ses på som barns rett til ytring og handler i stor grad om å delta i et samarbeid i et fellesskap. Det er personalets ansvar å lytte til barnas ytringer og å ta de på alvor. Barns verbale språk vil utvikle seg etter hvert som barnet blir eldre. Barn som har et ikke-eksisterende verbalt språk, uttrykker seg på andre måter enn det barn med et verbalt språk gjør. Vi må derfor ha en forståelse for hvert enkelt barns forutsetninger (Larsen & slåtten, 2019, s. 309). Lek er et godt eksempel hvor barn kan vise sine naturlige uttrykksmåter. For barn er lek ekte og det er en stor del av livene deres, hvor de vil møte på følelser, kompromisser og situasjoner som skaper nye tanker og et syn på verden. Ved å observere disse uttrykkene kan personalet skape medvirkning gjennom tilpasning og tilrettelegging av både rom og organisering av dagen.

Her må personalet kunne skille mellom selvbestemmelse, medbestemmelse og medvirkning fordi vi må kunne balansere mellom individ og gruppefokus. Selvbestemmelse handler om at barnet selvstendig får ta valg i situasjoner som angår dem – hva er best for meg? «Det å kunne bestemme over seg selv, si hva man mener og oppfatter, og velge ut fra hva man har lyst til

eller mener er best for en selv» (Jansen, 2019, s. 36). I barnehagen kan det eksempelvis være å bestemme hvilket pålegg man vil ha på brødkiva. Slik sett kan vi si at selvbestemmelse er individfokusert (Jansen, 2019, s. 36-37). I likhet med selvbestemmelse handler medbestemmelse også om at barnet får muligheten til å bestemme, men da sammen med andre. På den måten må barnet forholde seg til andres meninger og ønsker, men får oppleve å bli hørt. Medvirkning handler om muligheten til å bidra med meninger og ønsker inn i et fellesskap og å kunne påvirke dette fellesskapet. Det betyr likevel ikke at deres ønsker alltid blir bestemmende. For barn er både selvbestemmelse, medbestemmelse og medvirkning avhengig av at de voksne tillater det og anerkjenner at barnet selv er kapabelt til å ta valg i saker som angår dem (Stai, 2021).

Barn gjør seg erfaringer sammen med andre barn og voksne (Jansen, 2019, s. 13). Barn som får erfaringer med anerkjennelse, innflytelse og tilhørighet gjennom å bli sett og lyttet til av andre barn og voksne, vil i økt grad kunne utvikle et positivt selvbilde (Larsen & Slåtten, 2019, s. 311). Barnehagehverdagen består av mange ulike rutiner og arbeidsoppgaver. Ved at personalet stiller kritiske spørsmål til sin egen didaktiske tenkning, kan det legge et grunnlag for likeverd (Jansen, 2019, s. 16). Den ansatte må tolke barns signaler, og spørre seg selv om en lek skal bli avbrutt fordi det er lunsjtid, eller om måltidet kan bli utsatt en liten stund. Dette er en situasjon som kan ha mange løsninger med mange argumenter for og imot. Det er ikke alltid mulig å framskynde eller utsette tidspunkt for ulike rutiner. Likevel er det viktig å ta til seg barnas ønsker og å respektere dem som individer med ulike ønsker og behov. Omfanget av barns medvirkende ytringer i praksis, kan bli påvirket av den voksnes barnesyn (Jansen, 2019, s. 37). Med det menes det å se på barnet som subjekt, som likeverdig, fremfor objekt hvor den ene parten er mer verdt enn den andre. Både barnet og den voksne lytter og ser den andre i en subjekt-subjekt-relasjon (Schibbye og Løvlie, 2017, s. 51-52). Det kan sees på som om personalet har et utdatert barnesyn dersom barns innspill ikke påvirker praksisen direkte. Det viktigste er at barnet opplever at de blir lyttet til.

En undersøkelse gjort av Bjørgen (2009, s. 4, 7-9) viser til barns erfaringer og ønsker om å delta og medvirke i mat- og måltidsituasjoner. Formålet med denne undersøkelsen var å se på 5-åringers kunnskap, erfaringer og meninger om måltid i barnehagen. Det var totalt 6 barnehager og 36 barn som deltok på intervjuet. Resultatene fra undersøkelsene viste at barna la vekt på fellesskapet, og at de ville være med på hele prosessen av måltidet. Denne undersøkelsen ble gjennomført ved å intervju barn. En slik metode kan gi et unikt perspektiv

på hvordan barn oppfatter og erfarer egen mulighet til medvirkning. Undersøkelsen kan støtte seg opp mot Barnehageloven (2005, §1) som spesifiserer barnehagens ansvar for tilrettelegging av barns allsidige utvikling.

2.3 Deltagelse og demokrati

Medvirkning, deltagelse og demokrati er sammensatte begreper som til dels går inn i hverandre, og det er ofte vanskelig å nevne et av begrepene uten også å nevne et av de andre. Barn har rett til å få erfaringer med alle tre i barnehagehverdagen, gjennom å ytre seg, bli hørt og delta i ulike prosesser. De har rett til å få bidra og medvirke i barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonsevner og språkkunnskap (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8-9). Begrepet demokrati kan derfor bli sett på som et fellesskap, der alle parter tar hensyn til hverandre. I barnehagens praksis innebærer dette å gi barn erfaringer med å bli akseptert og å vise interesse ovenfor andre (Larsen & Slåtten, 2019, s. 311). Barn skal få delta og bli inkludert i en demokratisk hverdag. Jansen (2019, s. 47) viser til Pettersvold (2014), som beskriver barns deltagelse ved at barn skal inkluderes i hverdagens bestemmelser uten at dette går utover deres barndom. Denne påstanden kan tolkes som at barn skal slippe å ta valg som kan påvirke dem på en negativ måte, som krever for mye av dem, eller øvrige situasjoner som er naturlig å skjerme barn for.

Demokrati er et stort og omfattende tema, som gir anledning til balanse og likeverd gjennom ytring og gjensidighet blant medlemmene i et samfunn. For å kunne ivareta et demokrati, må alle få mulighet til å kunne ta del i det samfunnet de er en del av ved at hvert individ tar direkte eller indirekte beslutninger, og har anledning til å si sin mening. På denne måten styrer fellesskapet til det beste for flertallet. Barnehagen kan bli sett på som et samfunn i miniatyr der de fleste barn tilbringer mye tid. Lovverket og de rammene barnehagen er pliktig til å følge er med på å styrke at barna skal anses som samfunnsborgere. Barnehagen er et sosialt system der barn kan få erfaringer med fellesskap gjennom å få delta i demokratiske prosesser. Noe av det viktigste barn kan lære er at alles meninger og stemmer har en verdi (Larsen & Slåtten, 2019, s. 304-306).

I lys av dette er vi som barnehagelærere også forbilder for hvordan verdier og normer for oppførsel i måltidsaktiviteter kommer til syne. Som forbilder må vi være sensitive på signaler fra barna, og håndheve at alle skal respektere hverandres behov for lydnivå, respektere at barnet er mett når de sier det, at vi tar et nei for å smake som et nei, slik at vi selv viser de

verdiene og atferden vi ønsker barna skal ta med seg videre i sin dannelsingsprosess. Danning anses på overordnet plan som hvordan vi formes av menneskene rundt oss ved å ta til oss og tilpasse oss miljøets normer, kultur, verdsett og sosialt akseptabel atferd og kommunikasjon. Dannelsingsbegrepet er en individuell prosess, hvor den kan bli sett på som barnets evne til å utvikle seg og realisere sine muligheter for handling og personlig vekst. Dette er relevant i måten barn forholder seg til andre mennesker i et samfunn, og hvordan de både lærer og lærer bort handlingsmønstre til menneskene rundt seg (Nissen, 2019, s. 36). Barns dannelsingsprosess vil derfor bli påvirket av deres evne til å medvirke i ulike situasjoner.

2.4 Mat og måltidsaktiviteter i barnehagen

I Norge er andelen av barn mellom 1-5 år som går i barnehage rundt 93% (ssb, 2024). Dette vil si at de fleste barn i Norge tilbringer store deler av sine første leveår i barnehage.

Rammeplanens fagområde *kropp, bevegelse, mat og helse* er et av flere viktige områder som må få plass i barnehagens hverdag for å skape gode vaner rundt helse, kropp og mat (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Helland og Øverby (2021, s. 50) henviser til Nicklaus (2015) der de poengterer at vi spiser flere ganger daglig, og faktorer som bidrar til matglede og trivsel er å delta i et hyggelig måltid sammen med andre, at vi opplever at maten smaker godt og en tilfredshet med å bli mett. De fleste barn spiser flere måltider i barnehagen hver dag, noe som kan legge et grunnlag for påvirkning av barns forhold til ulike matvarer de møter og hva de spiser.

Helland og Øverby (2021, s. 12-13) beskriver måltidet som mer enn bare å spise. Det kan handle om omsorg, trygghet og tilhørighet. Måltidet gir barna i tillegg mulighet til å utforske, oppleve, stimulere sansene og sosialisere seg med andre barn og voksne. Måltidsaktivitetene kan derfor være en sentral arena for utvikling og læring fordi det gjennom dagen er mange muligheter for nettopp slike aktiviteter. Måltidet i sin helhet er en stor sosial arena. Dette er en av få situasjoner der hele barnegruppen er samlet. De sosiale omgivelsene kan også være med på å bygge matmot ved at venner og voksne kan bidra til å oppmuntre hva barn smaker på av ukjent mat (Decosta, 2017, i Helland & Øverby, 2021, s. 43). Her har den voksne i barnehagen et stort ansvar fordi mange barn oppfatter voksne som rollemodeller. Disse rollemodellene kan være innflytelsesrike og entusiastiske overfor barnet. Som nevnt over er det ikke bare den voksne som kan bidra til matmot og et godt forhold til mat. Barn observerer andre barn, spesielt venner og barn i samme miljø. Dette kan være en faktor i deres matvalg. Menneskene rundt barnet kan være en faktor i deres matvalg, fordi barns etterligner personer

de ser opp til. Dette kan også bety at de kan få et dårlig forhold til en type mat som den nødvendigvis ikke hadde hatt, om barnet ikke ble påvirket av en annen (Helland & Øverby, 2021, s. 45-46). En annen faktor som er med på å forsterke barns forhold til mat er hvordan maten ser ut, lukter og smaker. Barnets sanser er med på å forsterke inntrykket deres i måltidsituasjonene. Helland og Øverby understreker at en viktig faktor for å skape matglede, matmot og en god opplevelse rundt mat er å ta i bruk gode råvarer, og at matretten visuelt sett er innbydende og appetittlig (Helland & Øverby, 2021, s. 66).

Mat og måltidsaktiviteter som pedagogisk arena, handler om mye mer enn å bare spise mat. «Måltidet er også en viktig arena hvor barn kan lære å spise variert, utvikle matglede og matmot» (Helland & Øverby, 2021, s. 59). Lekhal et al (2019, s. 67) belyser også teorien til Helland og Øverby. De viser til at måltidet kan skape blant annet sosialisering, utforskning og utvikling. Barn utforsker gjennom hele dagen, ved å bruke hele seg i møte med ulike aktiviteter, materialer og situasjoner. Når barn møter på nye matvarer, vil de skape en større forståelse for maten ved å ta i bruk sansene. Barns medvirkning kan påvirke barns forhold til mat, for eksempel ved at de kan delta på tilberedning av måltidet. Når barnehagen legger til rette for måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse skaper vi muligheter for mange positive muligheter for alle barna i barnehagen.

Selv om det er foresatte sitt hovedansvar å gi barn en god forståelse av helse, har barnehagen stor påvirkning på barns matvaner og forhold til ulik mat (Lekhal et al., 2019, s. 13). Foresatte er ulike individer og har derfor store ulikheter. På den måten kan barnehagen være med på å utjevne sosiale forskjeller ved at alle barna i en barnehage får det samme mattilbudet. I barnehagen vil barna møte ulike mennesker med ulike preferanser når det gjelder mat, noe som kan være med å påvirke egne matopplevelser, slik den beskrives ovenfor. Måltidsglede er et begrep som kan forklares med mange ord. Metthet, smaksopplevelser, sosial situasjon er noen sentrale stikkord. Det er en rekke ulike faktorer som kan være med på å påvirke hva barn liker. Både medfødte smakspreferanser og gener kan bidra med å påvirke hva barn liker av mat. Barn er født med en preferanse for søt smak, som morsmelk. Både maten mor spiser gjennom svangerskapet og i ammeperioden, samt variasjon i de første smakene barnet introduseres for kan være med på å påvirke hvilke preferanser barnet får. Selv om dette kan påvirke barnet, er det viktig å legge til at i likhet med voksne, er barn i kontinuerlig endring. Smaksløkene vil derfor forandre seg gjennom livet. Det er vanlig å være skeptisk for ukjente ting, dette gjelder også mat som barn ikke har vært i møte med før. Det kan ta tid å vende seg

til noe nytt, både nye smaker, teksturer, konsistenser og farger. Ved å tilby barn en matvare gjentatte ganger, øker sjansen for at barnet etter hvert får et positivt bilde av matvaren. Ulike familier tilbyr ulik mat, med ulikt fokus. Medvirkning i matlaging kan legge tilrette for et positivt syn på mat. Ved at barn får ta del i matlagingsprosesser der de kan utforske råvarene, kan det øke sjansene for at de vil smake på maten. Visualisering kan også bidra til en bedre holdning til maten (Lekhal et al., 2019, s. 70-72).

2.5 Voksenrollen

Ved å anerkjenne barndommen og dens egenverdi vil barnehagen kunne legge et grunnlag for barns læring og utvikling. Dette viser til hvordan den voksne sitt barnesyn påvirker praksisen, og innebærer at den voksne har forståelse for barnets lek og aktiviteter selv om innholdet ikke har noen nytteverdi. Å se et barn som subjekt handler om å vise forståelse for dets tanker, meninger og følelser (Hennum & Østrem, 2018, s. 92-93). Personalets syn på barn kan derfor være avgjørende for deres medvirkning i mat og måltidsaktiviteter. Både Larsen og Slåtten (2019) og Jansen (2019) beskriver den voksnes deltagelse i deres teori. Voksenrollen er et viktig tema som har vært med å danne øvrige temaer som medvirkning og måltidsaktiviteter. Hennum og Østrem (2018, s. 26) belyser i tillegg hvordan vårt fagspråk kan bidra i dannelsen av en helhetsforståelse av voksenrollen og vår praksis i barnehagen. De begrunner dette med at en helhetlig forståelse av det som skjer i barnehagen, altså den erfarte virksomheten og den teoretiske kunnskapen, er avhengig av fagspråket som felles teoretisk forståelsesramme blant de ansatte.

3 Metode

I denne delen av oppgaven skal jeg ta for meg hvilken metode jeg har valgt, og hvorfor denne metoden ble benyttet fremfor andre. Videre vil jeg gjennomgå fremgangsmåten med valg av informanter og intervjuets- og analysens forløp. Avslutningsvis belyser jeg de etiske retningslinjene som må ivaretas i en kvalitativ studie.

3.1 Valg av metode

Det er ulike måter og innhente informasjon på. Jeg valgte den metoden jeg mente var best i henhold til oppgaven. Valget landet på kvalitativ metode. Det som kjennetegner kvalitative metoder er at feltet kan gi nye perspektiver, nye metoder og områder for forskning. Kvalitativ metode innebærer et nært samarbeid mellom den man ønsker å finne mer informasjon om, og den som søker informasjon (Thagaard, 2018, s. 11).

Et intervju kan gi svar på andres oppfatninger, synspunkter og perspektiver (Thagaard, 2018, s. 89). På bakgrunn av intervjuets egenskap ble dette valget for metode. Jeg ønsket å få et innblikk i informantenes erfaringer og tanker. Barnehagen som institusjon skal ifølge rammeplanen sørge for at barna får erfare inkludering og oppleve motivasjon og mestring som utbytte av måltidsituasjoner (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 49). Jeg lurer på hvordan barnehagen tolker og arbeider med dette, og i hvilken grad de tar barnas medvirkning til etterretning? Hvordan avgjør og begrunner de hva som får gjennomslag? Hvem drar primært fordel av disse avgjørelsene? Med disse spørsmålene som grunnlag ble valg av kvalitativ metode med intervju tatt.

3.2 Planlegging av datainnsamling

Ved valg av metode finnes det mange måter å gå frem på, men det finnes ingen fasit for hva som er best. Som nevnt ble mitt metodevalg intervju, mer spesifikt en semistrukturert intervjuguide. Det semistrukturerte intervjuet kjennetegnes med en samtale, der intervjuguiden blir bruk som en mal der det er rom for å gå utenfor manus (Bergsland & Jæger, 2022, s. 33-34). Styrken til et slikt intervju er at både intervjuer og informant kan snakke fritt, og komme med tanker og praksisfortellinger samtidig som temaet i problemstillingen blir satt i søkelyset. Som intervjuer har jeg muligheten til å gå bort fra manus og komme med oppfølgingsspørsmål og temaer som ikke var planlagt i forkant (Thagaard, 2018, s. 91). Dette kan gjøre situasjonen lettere og mer utdypende svar kan bli presentert. Det var viktig for meg å lage en god intervjuguide, for å støtte både forsker og informant til å finne svar og reflektere om tema i bacheloroppgaven.

Får å få svar på problemstillingen min var jeg avhengig av å lage spørsmål som kunne åpne opp for refleksjon rundt mitt tema. Jeg lagde en oversikt over ulike temaer og spørsmål som kunne være aktuelle i oppgavens utvikling. Noen av spørsmålene kunne overlappe noe, men de viser likevel til ulike sider av saken, og derfor viktige å ha med, for å bidra til utdypende svar for å bygge videre på tidligere spørsmål.

3.3 Utvalg av informanter

Det ble tatt et strategisk valg når jeg valgte ut informanter. Det var flere barnehager som var aktuelle for min forskning. Jeg kontaktet tre barnehager som jeg kjente litt til gjennom praksis. Dette var på bakgrunn av at jeg vet disse barnehagene har ulik praksis rundt mat og

måltidsaktiviteter. På denne måten kunne jeg sikre å ikke ende opp med å få tilnærmet like svar under intervjuene. Mitt ønske er å se mangfoldet i hvordan mat og måltidsaktiviteter kan brukes som en arena for medvirkning. Informantene var kandidater som jeg visste kunne gi utdypende og reflekterte svar, slik at funnet og min forskning skulle bli så representativt som overhodet mulig.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Thagaard (2018, s. 95) beskriver at utgangspunktet for et godt intervju er intervjuers evne til å stille spørsmål som kan gi konkrete og utfyllende svar fra informanten. Jeg ønsket derfor å finne spørsmål som ga rom for både refleksjoner og konkrete svar. Da dette var gjort, kontaktet jeg styrer i de ulike barnehagene for å forsikre meg om at det var greit å ta videre kontakt med de jeg hadde sett for meg å intervju. Jeg valgte å ikke gi ut intervjuguiden i forkant, på bakgrunn av semistrukturert intervjuguide, og fordi jeg ønsket naturlige svar som ikke var øvd inn i forkant. Jeg informerte om beregnet tid på intervjuet, tema og problemstilling. Alle intervjuene ble gjennomført i barnehagen til informantene etter deres ønske. Min rolle under intervjuene var å holde tråden, stille utdypende- og oppfølgende spørsmål samt å få et godt sammenhengende intervju. Svarene jeg fikk var utfyllende informasjon som jeg kunne ta med meg videre inn i analysen. Utfordringen min var å klare å gå litt vekk fra manus slik at samtalen blir mer naturlig, noe som kan åpne opp for nye innspill og informasjon. Et hjelpemiddel jeg benyttet meg av for å oppnå dette var lydopptak av intervjuene.

3.5 Analyse

Johannessen et al., definerer analysearbeid som «... en spørsmålsdrevet prosess, der man leter i data etter svar på spørsmål.» (2020, s. 22). Det er interessant for meg å finne ut hva de ulike barnehagene legger til grunn for sin praksis. Ved å stille analytiske spørsmål kan det gi meg svar på problemstillingen. Etter gjennomførte intervjuer, ble lydopptakene transkribert. Informasjon som ikke bidro til å besvare min problemstilling ble fjernet, slik at jeg skulle få en bedre oversikt over den innsamlede dataen i tråd med tematisk analyse. Tematisk analyse er mye brukt i kvalitativ forskning. Det går ut på å dele opp dataene i kategorier, også kalt tema. Det første steget i en tematisk analyse er å få en oversikt over dataene, slik som å fjerne irrelevant data, etterfulgt av å markere interessante ord og setninger. Disse markeringene vil være med på å fremheve viktige poeng i dataen. Neste steg i prosessen var å sortere disse markeringen inn i temaer. Dette er kategorier som har hjulpet meg i drøftingen rundt

problemstillingen. Som følge av at jeg fulgte disse stegene fikk jeg et oversiktlig datamateriale, som jeg kunne ta med videre til drøfting (Johannessen et al., 2020, s. 282, 284 & 295).

3.6 Kvalitetsvurdering

For å forsikre meg om at forskningen er av god kvalitet, må den kvalitetssikres. For å vise kritikk overfor egen metode, belyser jeg reliabilitet og validitet. Reliabilitet og validitet er to sentrale begreper i kvalitetsvurdering.

Bergsland og Jæger (2022, s. 43-44) forklarer at reliabilitet kan sees på som hvor pålitelig datamaterialet er. Det handler altså om hvordan jeg har samlet inn, tolket og bearbeidet mitt datamateriale. Ved å tolke datamaterialet på en åpen og grundig måte vil jeg danne meg en bedre forståelse for hva dataen egentlig forteller. Jeg har søkt SIKT i forkant av datainnsamlingen. Da kunne jeg ta i bruk lydopptaker under intervjuene. Analysearbeid er en kontinuerlig prosess, og ved hjelp av lydopptaker kan den gi meg ny informasjon som nødvendigvis ikke ble plukket opp under intervjuet. Bruk av lydopptaker vil derfor styrke reliabiliteten til datamaterialet. Ved å transkribere lydfilene får jeg også dannet en bedre oversikt over datamaterialet, og jeg må jobbe med datamaterialet i flere omganger som gjør at jeg blir godt kjent med det. I tillegg kan valg av teori og dens redegjørelse bidra til økt reliabilitet (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44-45).

Validitet viser til graden av troverdighet og gyldighet. Ved bruk av kvalitativt intervju må forskeren argumentere for valget av metode med tanke på studiens problemstilling.

Overførbarhet handler om i hvilken grad forskningsprosjektet kan være i relevans i lignende arbeid. Forskeren må derfor være klar over i hvor stor grad resultatet kan overføres til lignende praksis (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44). Alle informantene er utdannede barnehagelærere. Ved å ha kjennskap til informantene, var jeg klar over at deres kompetanse kunne svare på oppgavens tema. Jeg jobbet bevisst med å lage egnede spørsmål som var relevante for min problemstilling. I lys av validitet er mitt resultat overførbart, men det er viktig å nevne at det alltid vil variere i ulik grad med et annet utvalg, i andre barnehager, og med andre ansatte.

3.7 Etiske retningslinjer

I forkant av en kvalitativ studie er det flere etiske retningslinjer intervjuer må gjøre seg forstått med. Det var mitt ansvar å være bevisst på hva forskningsetikken gikk ut på slik at både informanten og jeg var trygge i situasjonen. Bergsland og Jæger (2022, s. 47-49) støtter seg til Fossheim (2015), som beskriver de tre hovedkomponentene i forskningsetikk som henholdsvis; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. *Informert samtykke* handler om at informanten får informasjon om målet med informasjonshenting, at det er frivillig å delta og at det er mulig å trekke seg uten noen konsekvenser. For og ivareta dette, har informantene signert informasjon og samtykkeskjema utviklet av Dronning Mauds Minne høyskole.

Konfidensialitet handler om at personopplysninger ikke offentliggjøres. Dette skaper en trygghet for informantene, og det kan gi et større grunnlag for datainnsamlingen. I metoder som intervju kan det være vanskelig å ivareta informantenes anonymitet, når det fortelles om praksisfortellinger og opplevelser personen har. Koder eller fiktive navn blir derfor brukt i oppgaven. I tillegg har jeg oppbevart lydopptakene på en måte som forhindrer innsyn, og slettet dem fortløpende, fordi informantenes stemme kan gjenkjennes.

Det siste etiske prinsippet er *konsekvenser*, som handler om mulige ulemper som kan ramme informantene på ulike måter. Dette kan være ubehagelige minner eller situasjoner som har satt sitt preg (Fossheim, 2015, referert i Bergsland & Jæger, 2022, s. 47 & 49). Måten jeg går frem på i min undersøkelse, som åpen, undrende og ydmyk er derfor viktig.

For å ivareta de etiske retningslinjene ble det som nevnt tidligere opprettet et informasjons- og samtykkeskjema, der informantene fikk informasjon om punktene over. Som jeg har nevnt tidligere hadde jeg bekjentskap til informantene mine. Dette kan sees på som en etisk utfordring, fordi det kan gjøre meg fristet til å ta deres parti. Dette var en problematikk jeg var klar over i forkant, men jeg vet at min rolle som intervjuer er å være nøytral og få utfyllende svar fra informanten. Jeg tok, som nevnt tidligere, denne avgjørelsen fordi jeg anser det som hensiktsmessig og trygt at jeg på forhånd vet at jeg får variasjon i svarene. Jeg lagde derfor en intervjuguide der jeg kunne opptre nøytral og gravende. Jeg ville finne ut av hvilke tanker informantene hadde om teamet og ikke hva de gjorde «riktig» og «galt», med hensyn i at dette ikke er en moralsk kvantitativ studie. Ulikheter blant barnehagene er interessant og vil gi meg et økt mangfold når funnene skal drøftes.

4. Presentasjon av funn og drøfting

Datamaterialet som skal drøftes består av funn fra intervjuene. Jeg skal først redegjøre for informasjonen, tankene og mønstrene jeg har fått sett, for å få et større innblikk i oppgavens problemstilling. Deretter skal jeg gjennom en grundig tilnærming til informasjonen samt drøfte funnene i lys av teoridelen. Den vedlagte intervjuguiden er utgangspunktet for dataen jeg har samlet inn. Jeg har valgt å forholde meg til temaene tilrettelegging for medvirkning, begrensninger, voksenrollen og dens kunnskapsnivå og hvordan dette kobles opp mot mat og måltidsaktiviteter i barnehagen. Jeg vil presentere mine informanter ved å navngi de som informant 1, informant 2 og informant 3 for å bevare deres anonymitet. Fiktive navn har ingen eller liten hensikt i henhold til funnet og drøftingen av oppgaven.

4.1 Medvirkning og dens rolle i mat og måltidsaktiviteter

I likhet med rammeplanens føringer viser alle informantene til viktigheten av barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter. Rammeplanen fremhever at barnehagen skal fremme barns deltagelse og skape plass for deres initiativ i daglige aktiviteter. Ut ifra alder, modenhet og erfaringer skal barna få delta i planlegging og vurdering av barnehagehverdagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Informant 1 forklarer at barn skal få hjelpe til på de områdene de kan. Følelsen av å kjenne på at deres tilstedeværelse er viktig, er noe hen vektlegger. Dette er noe funnene i Bjørgen (2009) sin undersøkelse understøtter, da den viser til barns ønske om medvirkning og deltagelse.

Med samme tilnærming som informant 1 har både informant 2 og 3 beskrevet begrepet medvirkning som viktig i barnehagen. Informant 2 forklarer at sammen med de yngste barna, er det minst like viktig å lese uttrykk og interesser, som selve verbalspråket hos barna. På den måten kan den voksne tolke, og forsøke å forstå barna etter beste evne, noe som betyr å gi barn erfaringer med å bli akseptert og akseptere andre. Dette blir belyst av Larsen og Slåtten (2019, s. 311). Informant 2 avslutter med å poengtere at medvirkning er en viktig del av hverdagen. Informant 3 starter med å si:

«Det første jeg tenker på er at barn skal ha muligheter til å påvirke sin egen hverdag, å føle at de er med og påvirker. De kan jo ikke bestemme alt, men de skal i hvert fall føle at deres stemmer er med.»

Hen forteller videre at barna skal få følelsen av at deres stemme har betydning for fellesskapet og dette samsvarer med Jansen (2019, s.13) sin beskrivelse av at medvirkning blant annet kan handle om at barns stemmer skal bli lyttet til. Informantenes tolkninger om medvirkning er i

tråd med Schibbye og Løvlie (2017, s. 51-52) sin teori om barnet som subjekt. Barna blir tatt med inn i fellesskapet og de blir både sett og hørt. De voksne sitt syn på barnet kan påvirke hvordan vi tenker om begrepet medvirkning. Dersom de voksne tror at barn både kan og vil, og at de har kompetanse nok, er muligheten størst for at barn faktisk får delta i avgjørelser som er viktig for dem.

Et annet spørsmål jeg stilte informantene i sammenheng med deres tanker om medvirkning, var på hvilken måte de så på mat og måltidsaktiviteter som en arena for medvirkning.

Informant 1 forklarer:

«For når man kjenner på at man kan lage mat, dekke på, servere andre, kjenne noe eierskap til den maten som man spiser, så tror jeg at de også kjenner at de betyr noe ekstra. Det betyr noe for både barn og voksne, men ofte tror jeg at man glemmer de små tingene som barn kan være med å gjøre»

I henhold til Helland og Øverby (2021, s. 91) er det å ha nærhet til kjøkkenet et stort virkemiddel for å inkludere barna i måltidsaktiviteter. Det betyr at dersom barna blir vant til å være på kjøkkenet, vant til å delta i forberedelser og opprydning så er sannsynligheten større for at de anser kjøkkenet for et naturlig sted å være. Dette kan gjøre det lettere å følge rammeplanens intensjoner om barns medvirkning. Helland og Øverby skriver videre at personalets oppgave blir å se på barna som kompetente deltagere. I likhet med hva informant 1 forteller og hva Helland og Øverby skriver, forklarer både informant 2 og 3 at deltagelse i matlaging og tilbedelser er en viktig del av barnehagens hverdagsliv. Informant 2 forklarer forskjellen mellom alderstrinn, og at det er lettere for litt eldre barn å bidra på kjøkkenet. Hen forklarer at de aller minste i barnehagen har mulighet til å utforske og «kokkelere» under selve måltidet. Hen er opptatt av å gi barna mulighet til å utforske, som for eksempel ved å dandere maten sin om til et ansikt. Ved å la barna utforske maten kan det danne en interesse for å smake på nye matvarer. Grindland (2011, s. 76) viser til relevant forskning på dette området av Ødegaard (2006). Denne forskningen belyser de ulike måtene de yngste barna medvirker under måltider og dermed har innflytelse på barnehagens innhold. Eksemplene som kommer frem er at barna velger samtaletema under måltidet og deltar med humor og nært samspill, og dermed skaper grunnlag for fellesskap. Så selv om barna ikke alltid har medbestemmelse i hva som skal serveres, i forberedelsene eller når måltidet foregår, bedriver de medvirkning på sin egen måte, både uten og på tross av de voksnes styringer, så lenge de voksne har romslige spillmønstre og er nær barnas livsverden, altså har barneperspektivet på barnets måltid.

Informant 3 legger fokus på forberedelser i form av pådekking; som å telle antall kopper og bestikk og sette frem maten. Hen legger samtidig til at hen ønsker at barna skulle få deltatt mer i disse situasjonene og på den måten styrket medvirkningen. Slik jeg tolker det viser det til noe av hva rammeplanen nevner. Barnehagen skal tilpasse barns medvirkning ut ifra deres modenhet og alder (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Informant 3 sine refleksjoner støttes også av Helland og Øverby (2021, s. 12-13) sin teori om måltidets omfang. Det kan blant annet handle om tilhørighet, noe som barna kan erfare ved å hjelpe til med pådekking.

Jansen viser til at det er ulike måter å tolke medvirkning på. Mine informanter forteller imidlertid at deres forståelse for begrepet er nokså lik, selv om praksisen deres blir utført på ulike måter. Jeg tror det kan forklares med begrepets omfang, siden Jansen (2019, s. 13) forklarer om utbyttet barn kan få ved å medvirke. Som det ble forklart i kapittel 2.4 Mat og måltidsaktiviteter i barnehagen, kan måltidsaktiviteter bli sett på som en arena for utvikling og læring (Helland & Øverby, 2021, s. 12-13). Selv om informantene har ulik tilnærming av praksisen, kan vi tolke ut fra svarene at alle mener at barn lærer og utvikler seg på ulike måter. Som Informant 3 er inne på, får barna mulighet til å kjenne på selvstendighet og ansvar, i tillegg til at vi tilrettelegger for en arena for blant annet matematikk, når de kan delta på forberedelser som å dekke på bordet. På denne måten anvender hen måltids situasjonen som en pedagogisk arena for varierte læringsaktiviteter.

Grindland (2011, s. 76), henviser til bred måltidsforskning, og støtter opp om at informant 3 sin arbeidsmetode som tilrettelegger for barnas deltakelse. Dette kan bidra til å overføre flere sosiale og symbolske verdier i barnets kultur og fører til kollektiv, så vel som individuell identitet blant barna fordi de har felles rutiner. Det spesifiseres også at når den som deltar i et måltid tar imot og tilpasser seg de eksisterende rutinene og normene som regulerer måltidet, gjør det at måltidet fungerer som en pedagogisk arena fordi det blir en del av barnets dannelsesprosess på deres samspill med andre. Grindland viser til Bae (2006) og Nyland (2009) som påpeker at barnet som subjekt skal være medvirkende i eget liv, og at barnets tilpasning til andre i måltidet vil kunne stå i kontrast med denne holdningen. På den andre siden mener jeg barnets tilpasning kan tolkes å gjelde alle barn og voksne som tilpasser seg hverandre og den enkelte situasjonen i et fellesskap.

4.2 Tilrettelegge for medvirkning

Et av spørsmålene jeg stilte informantene mine var hvordan de praktiserte tilrettelegging for medvirkning i mat og måltidsaktivitetene. Informant 3 sier at barns medvirkning handler om at barna skal kunne velge hva og hvor mye mat de ønsker. Hen legger til at det ikke er den voksne som kan bestemme hva barnet liker av den maten som blir servert. Når barn ikke spiser det som blir servert og gruer seg i stedet til måltidet er dette noe som må bli tatt i betraktning. Informant 3 sier at det å tvinge barna til å spise noe ikke har noen hensikt, og sier at medvirkning heller handler om at barnet selv får bestemme hva det liker og ikke liker. Det kan for eksempel være at dersom det serveres grøt i barnehagen og et barn ikke liker dette, kan barnet istedenfor få knekkebrød som det liker. Dette er ifølge Jansen selvbestemmelse heller enn medvirkning, siden selvbestemmelse handler om at barnet får ta valg i situasjoner som angår dem selv (Jansen, 2019, s. 36). Det informant 3 snakker om, ligner på Lekhal et al (2019, s. 70-72) sin teori om barns skepsis for ukjent mat. Ny mat kan fremstå som skummelt, men ved gjentatt eksponering med samme matrett kan barnet til slutt ønske å smake.

Informant 1 deler forståelsen som både informant 3 og Lekhal et al kommer med. Hen sier at ved å la barna utforske ulike råvarer kan det skape et grunnlag for å smake på ukjent mat. Ved å gi barnet et valg unngår vi å gi barnet dårlige erfaringer med mat. Over tid kan barnet selv få en ny forståelse for maten, ved å blant annet ta del i matlaging eller å observere andre som spiser matretten og på denne måten medvirke i sitt eget forhold til mat. Vi kan ikke nødvendigvis forvente at barn liker nye matretter fra første stund. Det er en prosess som kan ta tid (Lekhal et al, 2019, s. 70-72). Her kan vi som voksne sammen med andre barn fremstå som gode rollemodeller, snakke positivt om mat foran og med barn, og gi dem kjennskap og trygghet til matvarer.

Informant 2 oppgir at hen er opptatt av at barna skal få lov til å utforske, leke og prøve seg fram med maten under måltidene, og at de voksne ikke skal avbryte i denne prosessen.

Informant 2 sier videre at hen ikke alltid har vært så bevisst på hvordan man kan tilrettelegge for barns medvirkning under mat og måltidsaktiviteter. Hen forteller om bruk av visuelle bilder med portretter av frukt og grønnsaker som har vært benyttet i noen situasjoner for å prøve å øke interessen for den nevnte maten. Dette kan kobles opp mot Lekhal et al. (2019, s. 70-72) sin påstand om at visualisering kan gi en bedre holdning til maten.

Informant 1 forteller om forskjellen på tidligere når både barn og voksne fikk maten servert, og nå som barna deltar aktivt i matlagingsprosessen. Hen opplever at når barna er med på å lage maten er de opptatt av å snakke om hva maten er, hva som skal spises, hva vi ser og hva råvarene i maten er. På denne måten sprer barna som har deltatt matglede når de får servere maten de selv har laget. Barna som deltar i matlagingen, blir mer interesserte i å snakke om maten og det de har gjort på kjøkkenet enn når de ikke deltar i matlagingen. Informant 1 oppgir også at de i hens barnehage bruker mye tid på å snakke om det å smake på de ulike ingrediensene og matrettene, og på å prøve å utvikle sitt matmot.

Mens informant 2 og 3 har mest fokus på det som omhandler selve måltidet og hvordan medvirkning kommer til syne i disse situasjonene, forteller informant 1 om kjøkkenets rolle for medvirkning og alt det innebærer. Informant 3 ser på medvirkning som at barna selv skal kunne bestemme hva og hvor mye de skal spise, mens informant 1 forteller om å utvikle matmot ved å motivere til å smake på nye matvarer. Helland og Øverby (2021, s.43) skriver at de sosiale omgivelsene kan bidra til å bygge matmot og påvirke hva barn smaker på av ukjent mat. Informant 2 tar i bruk medvirkning ved at barna får lov til å utforske maten. Det vil skape en større forståelse for nye matvarer når barna får ta i bruk sansene og utforske (Lekhal et al., 2019, s. 67).

Dette viser at informantene ser på medvirkning på ulike måter og tar det i bruk på ulike vis, men at alle har et bevisst forhold til det. Uansett hvilken måte medvirkning tas i bruk på får barna erfaringer med anerkjennelse, innflytelse og tilhørighet (Larsen & Slåtten, 2019, s. 311). Jansen beskriver barns medvirkning som muligheten til å formidle egen forståelse, meninger og erfaringer. Det er tydelig her at informantene tar i bruk medvirkning i måltidssammenheng på ulike måter. Jeg oppfatter likevel at dette tydeliggjør de mange metodene medvirkning kan inkluderes i barnehagehverdagen på, slik at barn kan få erfaringer med at deres innspill og meninger betyr noe. Dette er viktig for medvirkning (Jansen, 2019, s. 13).

4.3 Begrensinger for medvirkning i mat og måltidsaktiviteter

Fra de spørsmålene informantene har svart på så langt i teksten kan vi se at det finnes mange måter å tolke og utøve medvirkning på i mat og måltidsaktiviteter. I henhold til problemstillingen min ville jeg finne ut av om informantene ser noen hindringer eller begrensinger i å utøve medvirkning i mat og måltidsaktivitetene.

Alle informantene oppgir at de opplever begrensninger i å utøve medvirkning i disse situasjonene. Informant 2 opplever begrensninger på den måten at de minste barna ofte ønsker å gjøre ting selv, men fordi de ikke klarer å gjøre det må de voksne overta og gjøre det for dem. Informant 3 opplever også at begrensningen handler mest om de voksne. Hen opplever en forskjell i voksengruppa i barnehagen, ved at noen voksne både liker og er gode til å lage mat. Disse voksne tar lettere med seg barn i matlagingen. En del av de andre voksne foretrekker å lukke døra og lage maten på egenhånd. Ofte handler det om tid og interesse. Informant 1 opplever at det kan ligge begrensninger i at mange voksne er redde for at barna skal skade seg under matlagingen, og derfor ikke tilbyr for eksempel skarpe kniver. På den måten tar de voksne fra barna muligheten til å lage mat med riktige redskap. Hen oppgir at «noen glemmer at barn må lære seg å bruke de ulike redskapene før de kan det». Hen forteller at det krever tålmodighet når det skal læres å bruke nye ting, og at barna må få tid til å lære seg det. Dette kan knyttes opp mot Gotvassli (2019, s. 96) sin teori om at vi må være i kontinuerlig endring for å lære. Dette kan forstås som at den praksisen vi utøver må bli reflektert over. Dette viser også til hvilken dannelsingsprosess barna kan oppnå i slike situasjoner. Hvordan barna møter ulike situasjoner er avgjørende for deres selvutvikling (Nissen, 2019, s. 36-37). De må selv gjøre seg erfaringer med hvordan redskapene fungerer. Felles for alle informantene er at de opplever at begrensningene med tanke på medvirkning i mat og måltidsaktiviteter ligger hos personalet, og at det er personalet som ofte tar fra barna muligheten til å medvirke.

Informant 3 oppgir at de voksne opplever at tidspress ofte kan være et hinder for medvirkning. Informant 1 sier at det krever både tålmodighet og tid når barna skal lære nye ting og få muligheten til å medvirke i slike situasjoner. Dette kan være en årsak til at de voksne overtar oppgaver fra barna istedenfor å tilby de medvirkning. Informant 2 forteller blant annet at noen av personalet gir de minste barna tutekopp istedenfor vanlig kopp for å unngå søl. Dersom personalet mener at barna er kompetente og dermed kan klare selv vil det å la de bruke vanlig kopper være et tiltak for å fremme medvirkning. Barna får da prøve selv og oppleve seg som en del av fellesskapet. Barna trenger tid for å lære nye ting og dersom de voksne ikke har tid til å la barna prøve selv og heller velger tutekopper som en enkel løsning kan medvirkningen hindres. Det informant 2 forteller om de voksnes praksis kan igjen minne om Hennem og Østrem (2018, s. 26) sin teori om at fagspråket legger grunnlaget for helhetsforståelsen. Barn er avhengig av at voksne kan ta avstand og gi rom for utforskning og

læring. Dette kan oppstå når den voksne tar i bruk faglig kunnskap for å begrunne barnehagens pedagogiske arbeid.

I tilknytning til forrige spørsmål lurte jeg på hvordan informantene opplever at eksisterende rutiner kan hindre barns medvirkning i måltidsaktiviteter. Informant 2 forteller at barnas lek ofte blir avbrutt fordi klokka er et visst tidspunkt, og at det for eksempel er tid for mat. Hen opplever at mange av de voksne i barnehagen er opptatt av å følge klokka, i den grad at det blir et hinder. Hen uttrykker at «kanskje vi må glemme klokka litt» og legger til at barna kan få muligheten til å si ifra før personalet gjør det. På en annen side skriver Lundheim (2014, s. 54) at barn er avhengige av å spise ofte, samtidig som det må bli satt av god tid til måltidet. Dette viser at det kan være utfordrende å både lytte til barnas ønsker og behov for medvirkning og samtidig ivareta deres behov for regelmessige måltider med nok tid. Det er viktig at vi har en holdning om å være fleksible på barnas vegne, men i en så stor organisasjon som barnehagen er med mange individuelle ønsker og behov, må vi også innse at det ikke alltid lar seg gjøre å utsette måltidet.

I lys av dette anses det som hensiktsmessig å bruke tid i de situasjonene vi er i, slik at det blir en pedagogisk arena mer enn bare et gjøremål. Det illustrerer informant 1 her, ved å fortelle om at mange voksne tenker at alt går fortere når de voksne gjør det og på den måten kan frata barna muligheten til å tenke og prøve selv. Hen opplever at rutiner kan hindre barns medvirkning i måltidsaktiviteter, men at medvirkningen kan ivaretas dersom de voksne tar seg bedre tid. Hen foreslår å stille flere spørsmål til barna under måltidene. for eksempel ved å spørre om barnet er mer sulten eller hvor mye mat det trenger. På den måten kan de voksne hjelpe barna med riktig inntak av mat, samtidig som medvirkningen ivaretas. På samme måte som informant 2 har beskrevet ovenfor, opplever informant 1 at de voksnes stressnivå og opplevelse av tidspress kan være til hinder for medvirkningen. Hen bruker soverutiner i barnehagen som eksempel, og sier at de voksne kan bli stresset fordi tiden går fort frem til soving og at måltidet derfor kan bli gjennomført med mer stress enn hva som er hensiktsmessig. Hen forteller at «når voksne blir stressa så går det utover barns medvirkning på alle områder, også ved måltider». En av anbefalingene til Helsedirektoratet er å sette av rikelig med tid til måltidene i barnehagen. Denne anbefalingen er til for å skape ro og sørge for at barn får tid til å spise seg mette, i tillegg til å skape muligheten til matglede (Helsedirektoratet, 2023). Informant 3 opplever også at eksisterende rutiner kan hindre barns medvirkning. Hen forteller at de i hans barnehage tidligere var opptatt av at alle barna skulle

delta på samling. Nå er det heller to barn som hver mandag deltar i matlaging istedenfor i samling, og hen opplever at de fleste synes dette er fint å få være med på.

Alle informantene opplever at barnehagen har eksisterende rutiner som hindrer barns medvirkning i måltidsaktiviteter. De voksnes opplevelse av tidspress, stressnivå og dagsrytme blir trukket frem som årsaker. Informant 1 opplever at mange av de voksne er opptatt av å følge klokka og dagsrytmen for å unngå at foreldrene skal bli sure dersom for eksempel sovnetiden blir utsatt. Hen tror at dersom personalet begrunner hvorfor barna ble lagt litt senere en dag og forklarer viktigheten av måltidet vil de fleste foreldre ha forståelse for dette. Dette viser kanskje at de voksnes følelser og meninger i visse situasjoner kan settes foran barnas mulighet og rett til medvirkning. Jeg synes det er relevant å trekke inn Ødegaard (2006, i. Grindland, 2011, s. 76) sitt perspektiv på barnas deltakelse i samspill og fellesskap. Det er å anse som medvirkning i måltidsaktiviteter uten at de må ha medbestemmelse på praktiske faktorer, og at det avhenger av den voksnes barnesyn og perspektiv på måltidet som pedagogisk arena.

Når barna får tilstrekkelig med tid i en måltidsaktivitet får de muligheten til å kjenne på metthetsfølelse, vurdere selv hvor mye mat og drikke de trenger og kan kjenne på mestring, fellesskapsfølelse og tilhørighet. Dette gir barna mulighet til medvirkning, men det krever at de voksne gir dem tid og mulighet. Det kan på bakgrunn av informantenes ytringer syntes at hindringene ligger i de voksnes holdninger til blant annet tid og rutiner, ikke i tiden eller rutinene i seg selv. Jeg tolker sammenhengen mellom holdninger hos personalet og barns mulighet for medvirkning som avgjørende. Som nevnt tidligere er det personalet som setter grensene og de avgjør dermed praksisen.

4.4 Personalets faglige kompetanse

En studie om mat- og måltidspraksis gjort av Eng et al. (2021, s. 2, 5-6) viser blant annet til kompetansen til ansatte i barnehagen i denne sammenhengen. Det var totalt 324 barnehager med i undersøkelsen. Funnet viser at bare 21,6 % av barnehagelederne har fått svært godt opplæring om kostholdets betydning for fysisk og psykisk helse, mens enda færre, bare 14,5 av de øvrige ansatte har fått den samme opplæringen. Når informantene fikk spørsmål om de kjente til retningslinjene for mat og måltider i barnehagen, svarte omtrent halvparten av lederne at de hadde svært godt kjennskap til disse, mens det kun var 19,8% av de øvrige

ansatte som hadde kjennskap til retningslinjene. Dette kan fortelle noe om at barnehageansatte mangler nødvendig kunnskap om mat og måltid.

Den faglige kompetansen til personalet er med på å legge grunnlaget for barnehagen som en lærende organisasjon. Men kan den faglige kompetansen blant personalet ha en innvirkning på barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter? Informant 2 starter med å si:

«Ja, generelt i alt egentlig, men kanskje spesielt under måltidet, for vi ser jo nå etter at det har vært mer fokus på maten så har vi blitt flinkere til å kutte opp agurkskiver og paprika og ha litt ekstra grønt til brødskivemåltidene»

Hen fortsetter med å si at kompetansen har økt litt etter at det ble satt mer fokus på maten i barnehagen. Det er mer bevissthet på hva som bli servert og hva som burde unnlates.

Informant 2 avslutter med å si at selv har hen ikke vært den flinkeste når det kommer til mat. Her kan det tenkes at det viktigste er holdningene rundt dette, at barnehagelæreren er villig til å utvikle seg, slik at det kan skje endring. Informantens påstand støttes av Hennem og Østrem (2018, s. 26) som spesifiserer at barnehagelærerens fagspråk er helt sentralt for både å oppdage og forstå hva som skjer i barnehagen. De løfter også frem viktigheten av språket, fordi det muliggjør refleksjoner innad i personalet, rundt hvordan vi handler og utfører dagens gjøremål, og om det er riktig for både barn og voksne i akkurat denne situasjonen.

Informant 1 forklarer at hen tror alle voksne kan lære seg å lage mat. Dette betyr nødvendigvis ikke at man trenger å lage mat til hele barnehagen, men heller til sin egen avdeling med en liten gruppe barn. Informant 1 fortsetter med å si:

«De fleste voksne vet jo hvordan man lager noe slags mat. Og de fleste voksne vet jo hva som er gode byggeklosser i mat. Men, jeg tror jo at om du har interesse for det blir det lettere å få det til».

Videre sier hen at det er viktig å spille på hverandre. De som har interesse for matlaging, kan bruke den anledningen til å øke sin egen kompetanse for å dermed gjøre det mer tilgjengelig for barna å bli med. Hen understreket at mat er mye mer enn rutiner. Det ligger mange skjulte muligheter i det å lage mat sammen med barn. Og det er lett å glemme dette om vi er for opptatt av tidsbruk og ikke tar seg tid til å gjøre det. Her viser hen til det samme som Lekhal et al. (2019, 70-72) forklarer om måltidet som en arena for læring. Det er rimelig å tenke at det er viktig at de ansatte i en lærende organisasjon spiller hverandre gode og er gode rollemodeller for hverandre. Det kan resultere i at flere ansatte synes det er gøy og lærer mer, noe som senere kan overføres til barna.

Informant 3 hadde en delt formening om spørsmålet. Hen starter med å forklare at en høy utdanning nødvendigvis ikke er avgjørende for medvirkningens rolle, men at interessen personalet har for mat og matens byggeklosser og næringsinnhold har stor betydning. Når personalet går inn med en innstilling om at matlaging tar tid, blir initiativet for matlaging både med og uten barn lavere. Hen forklarer at barnehagens satsningsområde er uteliv og fokuset blir derfor å ta med seg matpakkene ut. Informant 3 sin avdeling legger opp til at ukens hjelpe, som består av to barn, kan ta del i forberedelsene til måltidet ved å fylle fat og dekke på. Hen forklarer at de prøver ut nye ting og bygger videre på de erfaringene de får. Det blir blant annet plantet ulike grønnsaker i barnehagen. Målet bak å plante ulike grønnsaker var å bli mer bevisst på prosessen fra jord til bord. Hen forklarer at ønsket er at alle avdelingene kan få inspirasjon. Det handler om tørre å smake på ulike matvarer. Dette vil også gi barna en bedre forståelse for plantelivet.

Alle informantene mente den faglige kompetansen til personalet har en innvirkning på barns medvirkning i mat og måltidsaktivitetene. Både informant 1 og informant 3 forteller om tidsbruk og hvordan den påvirker måltidet.

5 Avslutning

I prosessen med å svare på problemstillingen: *Hvordan ivaretar barnehagen barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter?*, har jeg fått erfaringer og økt kunnskap om feltet. Forståelsesgrunnlaget for hva mat og måltidsaktiviteter er og hva medvirkning og medbestemmelse er, har lagt grunnlag for å belyse hvordan barnehagelæreren kan arbeide for å ivareta disse prinsippene. Andre faktorer som har kommet frem som sentrale er målsetningen barnehagen har med måltidene. Herunder at barna skal spise nok, få næringsrik mat i hyggelige omgivelser og øke sitt matmot underveis, slik at de danner gode rammer og vaner videre i deres liv. Undersøkelsene jeg har foretatt gjennom intervjuene og det som kom frem i drøftingen har vist personalets og barnehageorganisasjonens begrensninger og muligheter, som blant annet handler om interesse, kompetanse, bevissthet, så vel som tid og tilgang til kjøkken. I intervjuene er det likevel blitt belyst flere muligheter og løsningsalternativer. Hvordan bevisstheten spiller en betydelig rolle, hvordan vi tolker og vektlegger barnas innspill og hvordan medvirkning kan ta mange former, som blant annet at barna deltar i tilberedning av maten, forberedelser i å dekke på eller å rydde. I tillegg er

barnas aktive deltakelse underveis med samtaler, humor og å «leke med maten» belyst som en av måtene barna har anledning til å påvirke innhold og struktur i deres hverdag, så lenge de voksne tillater og tilrettelegger for det.

Mat og måltidsaktiviteter har potensiale til å være gode, pedagogiske arenaer. Både praktiske, etiske og økonomiske forhold kan påvirke graden av barns medvirkning i disse situasjonene. Avdelingens barnegruppe, samt personalets bevissthet, holdninger og kompetanse kan også påvirke medvirkningen, men det finnes altså ingen fasit for hvordan medvirkning kan og skal foregå. Hovedkomponentene kan se ut til å være de voksnes bevissthet, gode intensjoner for det sosiale og relasjonelle dannelsingsaspektet en lærende organisasjon skal ha, samt personalets profesjonelle så vel som personlige vilje til å tilpasse hverdagen slik at den gagnar både barn og voksne best mulig.

For å gi en konklusjon på hvordan barnehagen ivaretar barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter, er dette et spørsmål med mange svar. Fra datamaterialet kan vi se ulike måter å tolke og løse praksisen på, og det er ikke nødvendigvis en riktig måte å gå frem på.

6 Referanseliste

- Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg., s. 15-51). Cappelen Damm Akademisk.
- Bjørgen, K. (2009). 5 åringer om mat, måltid og medvirkning. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, årgang (93), s. 4-15/1. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2009-01-0>
- Eng, K. F., Lekhal, R., Eriksen, M. L., Helseth, S. & Lekhal, S. (2021). Mat- og måltidspraksis i et utvalg Norsk barnehager – en deskriptiv studie. *Norsk tidsskrift for ernæring*, 19(4). 2-5. <https://doi.org/10.18261/ntfe.19.4.19>
- Gotvassli, K. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen* (2.utg.). Universitetsforlaget.
- Grindland, B. (2011). Uenighet som demokratiske praksis i måltidsfellesskapet på småbarnsavdeling. *Nordisk barnehageforskning*, 4 (2), s. 75-90. <https://doi.org/10.7577/nbf.308>
- Helland, S. H., & Øverby, N. C. (2021). *Barn, matmot og måltider: helsefremmende og pedagogisk praksis*. Cappelen Damm akademisk. <https://allvit.no/bok/9788202709853-barn-matmot-og-maltider-helsefremmende-og-pedag-sissel-heidi-helland-nina-cecilie-overby-9788202709778>
- Helsedirektoratet. (2023, 17. august). *Mat og måltider i barnehagen*. Hentet 10. april 2024 fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen#referere>
- Hennum, B. A. & Østrem, S. (2018). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm akademisk. <https://allvit.no/bok/9788202770105-bacheloroppgaven-i-barnehagelærerutdanningen-mirjam-dahl-bergsland-henriette-jager-9788202738495>
- Jansen, k. E. (2019). *Medvirkning i praksis: Deltagelse og danning i barnehagens hverdagsliv*. Fagbokforlaget.
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2020). *Hvordan bruke teori? Nyttig verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen Innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet.
- Larsen, A. K & Slåtten, M. V. (2020). *Nye tider nye barnehageorganisasjoner* (2. utg.). Fagbokforlaget.

- Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere*. Fagbokforlaget
- Lekhal, S., Slapø, H., Lekhal, R. & Drugli, M. B. (2019). *Kosthold og fysisk helse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Lundheim, R. (2014). *Helse forebyggende helsearbeid i barnehagen*. Cappelen Damm akademisk.
- Nissen, K. (2019). Danningsprosesser i barnehagen. I M. H Frønes & V. Glaser (Red.), *Praksisbok for barnehagestudenter* (s. 35-48). Universitetsforlaget.
- Schibbye, A.-L. L & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet: Om å skape gode relasjoner med barn*. Universitetsforlaget.
- Stai, S. (2021, 23. mai). *Medvirkning og medbestemmelse*. NDLA.
<https://ndla.no/article/31447>
- Statistisk sentralbyrå. (2024. 1. mars). Barnehager. Hentet 11. april 2024 fra
<https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/statistikk/barnehager>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

7 Vedlegg 1: Intervjuguide

Problemstilling:

Hvordan ivaretar barnehagen barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter?

Informasjon

- a) Forteller hvorfor jeg ønsker å intervju nettopp vedkommende
- b) Viser til hensikten med oppgaven og intervjuet – fortelle hva jeg mener med mat og måltidsaktiviteter
- c) Informerer om taushetsplikt og at vedkommende blir anonymisert i oppgaven, informerer at lydopptaker blir tatt i bruk under intervjuet

Refleksjonsspørsmål

1. **Hva slags tanker har du rundt medvirkning i barnehagen?**
  - a. På hvilke måte ser du på mat og måltidsaktiviteter som en arena for medvirkning?
Konkrete eksempler
2. **Hvorfor /hvorfor ikke er dette et viktig fagområde for deg?**
3. **Får barna delta i matlaging eller forberedelser av måltidet?**
  - a. Hvorfor ikke? / Hvordan påvirker denne deltagelsen barnas forhold til mat og evnen til å ta beslutninger om hva de spiser?
4. **Hvordan jobber du for å tilrettelegge for barns medvirkning under mat og måltidsaktiviteter?** Fortell mer
  - a. Benytter barnehagen seg av visuelle bilder, tilrettelegger for samtale rundt måltidet?
5. **Hva mener du kjennetegner barnehagen deres i forhold til medvirkning i disse situasjonene?**
  - a. Har barnehagen gjort noen endringer de siste årene som har hatt påvirkning på dagens praksis? Hvordan var det før?
6. **Hvordan tilpasses tilbudet for å inkludere barn med spesielle behov, samtidig som man ivaretar deres medvirkning?**
7. **Hvordan påvirker selve serveringsmiljøet barns opplevelse av måltidet?**
  - a. Er det bevissthet om borddekking, presentasjon av maten. Andre visuelle elementer som kan påvirke barns appetitt og deltagelse?
8. **Hvordan kan eksisterende rutiner hindre barns medvirkning i måltids-aktiviteter?**

Avklaringsspørsmål

9. **Føler du det er eller kan oppstå begrensinger i forhold til barns medvirkning med tanke på mat og måltidsaktiviteter?**
10. **Tenker du den faglige kompetansen blant personalet kan ha innvirkning på barns medvirkning i måltidsaktiviteter?**
  - a. På hvilken måte?
11. **Hvis du skal beskrive den optimale måltidsaktiviteten – hvordan ville den være?**

8 Vedlegg 2: Informasjon og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

"Barns medvirkning i måltidsaktiviteter"?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *undersøke barns medvirkning under mat og måltidsituasjoner*. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg heter Sivert Husemoen Brendhaugen og er bachelorstudent ved Dronning Mauds Minne høgskole i Trondheim. Temaet for bacheloroppgaven er barns medvirkning under mat og måltidsituasjoner. Formålet med prosjektet er å finne ut av hvordan barnehagen ivaretar barns medvirkning i og under måltidet. Dette er en bacheloroppgave med følgende problemstilling: Hvordan ivaretar barnehagen barns medvirkning i mat og måltidsaktiviteter?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Maud Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du blir spurt om å delta i prosjektet fordi du er utdannet barnehagelærer. Det er ønskelig med et utvalg av 3-4 informanter, hvor alle er utdannet barnehagelærer. Du blir kontaktet fordi du har erfaring og kunnskap om pedagogisk arbeid og barns medvirkning i barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet innebærer det deltagelse i ett semistrukturert intervju, som varer i ca. 30 minutter. Spørsmålene omhandler din erfaring med barns medvirkning i og rundt måltidsaktiviteter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Lydopptaket vil snarest etter gjennomført intervju bli transkribert. I denne prosessen blir navn og kontaktopplysninger erstattet med kode og lagres på egne navneliste adskilt fra øvrige data. Lydopptaket slettes ved prosjektets slutt. Der er kun jeg og veiledere som vil ha tilgang til innsamlet data.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes i utgangen av Juli 2024. Dine opplysninger, lydopptak og samtykkeskjema, vil slettes når bachelorprosjektet er vurdert og avsluttet. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høgskole har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Bachelorstudent: Sivert Brendhaugen. E-post: Sivertb@hotmail.no. Telefon: 95009330*
- *Prosjektansvarlig: Åsta Maria Stevens. E-post: amst@dmmh.no . Rolv Lundheim. E-post: rlu@dmmh.no*
- Vårt personvernombud: Sam Akol Kasimba. E-post: Sak@dmmh.no. Telefon: 73805219
- Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via: Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen
Sivert Husemoen Brendhaugen

*Prosjektansvarlig
Åsta Maria Stevens & Rolv Lundheim*

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Barns medvirkning i måltidsaktiviteter*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *intervju*
- at anonymiserte opplysninger om meg kan brukes og fremstilles i bacheloroppgaven*
- Jeg samtykker at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet*

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

9 Vedlegg 3: Vurdering av SIKT

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
173645

Vurderingstype
Automatisk ?

 Skriv ut

 17.02.2024 ▾

Dato
17.02.2024

Tittel
Barns medvirkning i måltidsaktiviteter